

نثریات کریمی

۱۳ نچی جز

عربلر

روسیدن ترجمہ اینکلی

مترجمی

محمد فاتح الکریمی

محرری

ف. ف. پوتسیقوویچ

اورنبورغ

محمد فاتح بن غلامان کریموف مطبعہ سی

۱۹۰۶

اعلان

« نشریات کریمی »

یاپونلر، قوره لیلر، قطاییلر، فرانسیزلر، نمسه لر، انگلیزلر، ایقالبانار، اسپانیوللر، عربلر، ترکلر کبی دنبانک درلو طرفنده گی درلو ملتلك احوال جغرافیه رتاریخیه لرندن، دین، معشیت، تجارت، صنعت و هنر لرندن و باشقه حال لرندن بحث ایدن ۸ قدر کوچوک رساله لر روسجه دن ترجمه ایله آچیف ترکی دیله نشر اولنه جقدر. هر ۱۲ جزئی بر جلد تشکیل ایدوب برسنه ده تمام اوله جق، برنجی سنه لک ۱۲ جزئی نشر اولندی. ساتوده آیروجه هر نسخه سی ۱۲ کاپک. (بو کتا پوچته مارقه سی هم مقبولدر). یوزی ۸ روبله در ۱۰ روبله ۲۰ کاپک یوللایه رق اسمنی هم آدرسنی یازدروب قویان دانلره بر سنه ده نشر اولنار نسخه لرك هر بری طبع اولندیغی کبی اوز وقتلرنده کوندریلوب طوره جقدر. بو رساله لرك فکر آچیق، معلومات آرتدومق ایچون نه درجه ده بیوک فائده لری اوله جغنی بیان ایدوب وقت کچرمگه شمه یلک بن لزوم کورهموم، ترتیبیه مطالعه بیورانلرك کندیلری بونی وقتیه پک کوزل آگلایه جقلر هم باشقه لرینه ده آتلا ده جقلدر. بر خانه ایچروسنه برلکده یشادیغمن آدملری طانیمق فصل لازم ایسه یر اوزرنده برلکده یشادیغمن ملتلك ده حال لرینی بیله رك فکر و عبرت آلمق شو درجه ده لازمدر. برنجی جزء دن باشلاب آلمق ایستیانلر ۲ روبله ۰ کاپک کوندرمیلیدر لر

أورنبورغده مطبعه صاحبی محمد فاتح بن عثمان کریموف

آدرس:

Оренбургъ, въ типографію М.-Ф. Баримова.

نشریات کتریمی

۱۳ نچی جز

عربلر

روسجه دن ترجمه ایدلدی

مترجمی

محمد فاتح الکریمی

محرری

ف . ف . بوتسیقوویچ .

Тито-Литографія М.Ф. Каримова въ Оренбургѣ.

محمد فاتح بن غلمان کریموف مطبعه سی۔ اورنبورغ

تعمیرات

Дозволено цензурою С.-Петербургъ, 15 сентября 1905 года.

﴿ عربلر ﴾

عربلر آزيانك جنوب غربى طرفنده، اسكى دنيانك يعنى ياوروبا، آزييا و آفريقا قطعلرينك اورته يرنده بولونهرق «عربستان شبه جزيره سى» ديه آتالمقده اولان زور بر ياريم آطه ده (*) طوره لر . بقون ياوروبا نك اوچه بز الوشى زورلغنده اولان بر ياريم آطه اوچ طرفندن هند دگزي و آندن آيرلمش شاب دگزي [بحر احمر] عجم كورفزي ايله احاطه اولونمشدر .

عربستان بك اسكى زمانلردن بيرلى معلوم برير ايديسه ده اولسكيلر بونك يالگز دگز ياغالرينى غنه بيله لر ايدى . هواسى غايت درجه ده اسسى اولان بو چول ايچروسيمنه كيمروب يورومك ياوروبا لولر ايچون قيبين اولديغندن حاضرگه قدر هم بونك اچكه طابا ياق لرينك يارطى مقدار ديورلك يري تحقيق و تفتيش ايدلمكان كويچه طوره در . عربستان ياريم آطه سينك ايچرو طرفنده اولان بك كوب يرلرى ، قوياش نك غايت قوتلى اسسيلگى ايله اوت كبي قزمش قوملق باكه طاشلق وغير مشيت چوللردن ، طاشلى طاغلردن وبالا نغاج توبه لردن عبارت اولوب بو مملكت دنيانك اك اسسى [صباچاق] يرلرندن سانالمقده وكوب يرلرى تمام جهنم كبي اسسى اوله رق آنده غى قش كوني بزده گى جاي كونلرندن يلبراق بولا و جاي كونلرندى اسسيلك ايللى غرادوسقه يتهدر . سياعلرنك روايتلرينه كوره بونده غى اسسيلكندن كويستجه طاشلر قزوب شارطلاب ياريله در . بو قدر اسسى هواغه اوگرنمگان ياوروبا لولر قوياش صوغووينه دوچار بولوب كويستجه اوله لر ، حتى شوگارغه كونگوب پشوب بتگان يرلى خاقلرده اسسيلكندن بك كوب زحمت چيگه لر .

[*] عربجه "شبه جزيره" تركجه "ياريم آطه" ده بر طرفدن قورى غه طوقاشوبده قانغان اوچ طرفندن سو ايله احاطه اولونمش قورى يرله دييورلر . مترجم .

عربستانده هر وقت آغوب طوره طورغان هېچ بر یلغه یوقدر.
 طاغلردن آغوب چغا طورغان چیشمه لر قوری طوپراق اچینه سنکوب
 تیزدن غایب بولوب کینه لر. ایسه طورغان جیللری هوایی یا گارتمی.
 بلکه بوش صحرالده اوزی تلا گانچه یوروب، قوم طاغلرینی دگز
 طواقونلری کبی، بعض وقت اویوب قویا، بعض وقت طاراتوب
 یباره. اگر سیراک کنه بولسه ده دگز طرفندن ایسکان جیللر صووویوشلک
 کیترماسه بومملکنه بشامق اصلا ممکن اولماز ایدی، لکن بونلردن ده
 کوب فائده کیلمی. چونکه: بونلرنک کوبسی دگزدن آلغان یوشلکلرینی
 آفریقانک قوری یاغالرنده (ساملارنده) قالدروب اوتلر. یالکز
 عربستانک بعض بر یوکسکک طاشلری غنه اوزارینک اوستلرنن
 اوتلمکه اولان بولوتلردن بر مقدار صو آله رق چیشمه لر، گورلاوکلر
 ایدوب شونی آغزوب طوره لر. بعض بر یرلرنده گی خلقلر موکایشوب
 کوککه طابا قاراب آطنه لر و آیلر ایله یاغور صووی کوته لر
 اگر هواده آزغنه بر بولوت کیساگی کورینسه بتون الوغسی کچوگی
 کوزدن یوغالتماینجه شوکارغه قاراب امیدوب طوره لر، اگر شونن
 یاغور یساوب یبارسه هر بریسی سوینه شه لر، شاد لقلردن
 قچقریشوب یرلاشوب بر برسنی تبریک ایدیشه لر.

بونده یاغور صو وینی جیوب قالور اوچون اچینی طاش ایله
 آیلاندروب تیرهن چوقورلر (قویولر) یاصیلر، بو چوقورلر بتون
 جماعتنک یعنی اول یا که شهر خلقی نک اورتاق ملکی سانالوب
 افراط درجه ده دقت ایله قارالادر. یاغوردن صوک قزلریشل اولنلر
 ایله اورتولوب کیتسه ده اوزاقغه بارمی. قویاشنک قوتلی اسسیمیکی
 ایله تیزدن قوروب کیبوب بته لر. فقط یخشو صوغارلغان اورنلرنده
 اولنلر پک کوزل اوسه همده عربستانده عمومیت اعتباریله ایگون
 ایگرگه پارارلق یر آز ایسه ده طاغ بویلری و دگز یاغالری کبی

بعض اورنلرى بىخى غنە منبەت يەنى ايگون اوڭدەردە.
 عربستانك بعض بروقالقوراق يرلرى هواسينك معندللكى،
 تميزللكى وقورولغى جەتيلە صحت وسلامتك انچون دنبانك اك
 بىخى اورنلردن سانالمقەدەردە. بزتك روسيەنك دڭز عسكەرلرى
 پاروغود ايله ۋلادى ۋوستوق شەرىنە ياكە ساخالين آطەسەنە بارغان
 روقت لرنەدە اشبو بحر اامەردە هوانك فوق العادە اولان اسسپلگندىن
 پك اوڭغايىسزلنلەر: عربستان ساحلى بويونچە شونەدە بىرنىچە كونلك
 يول غايت طويدرە وگويآ اوزگىنى بىر قزو پىچكە كرۈب او طورمش
 كىبى كورە سن. عربستاننى شرق طرفىدىن احاطە ايتىش اولان عجم
 كورفزندەگى اسسپلك بوندەدە آرتوغراق اولوب بوندە يوررگە
 مېبور اولان ياوروپالولار دىخيدە زباده مشكل لك چىگە لىر. قوياشنىك
 اوت شكلى اسسى نورى دڭز ياغالرنەدەغى اوستى يالانغاچ اولان
 طاغلى طاغلىرغە توشوب آندىن دڭزگە عكس ايدەرك صولرنى شول درجە
 قزدرمقەدەدە دڭز اوستى غايت اسسى پارلى بىر مويچە حالنە كىلە،
 شونك ايچوندە قورقونچىلىدەر. عجم كورفزينى صاغ و سلامت اوتكان
 كىشىنى تېرىك ايتقەلر و اول كىشى ھىر بىر تولى هواغەچدى آلوجى سانالادەر.
 بحر اامەرنك صووى پىيالآ كىبى صافى و بىراقى [۱] در. اوستىدىن
 پاراخود ايله بارغاندە اون — اون بش سازىن تىزىللكەدە صونك
 آستىندەغى ھىر تولى اولنلر وچىچكلر وھىوانلر كورىنوب و صو
 توبندەكى قىمتلى طاغلىر نورلرى ايله يالطراب طورەلەر. عجم
 كورفى ھىر تولى دڭز ھىوانلرىنە پك باى اولوب خصوصاً بوندە
 بالق ھىچ بىتمىز، توكنمىز درجەدە كوبدەر. دڭز ياغالرنەدەغى عرب
 خاقلرى اوزلرىنىك پك كىوب اولان بالق كىمەلرى ايله بالق
 اولمىلەر. ايكىشىر يوز سازىن تىزىللكەكە غايت ضور اولر صالوب بالق
 طوتەلەر. اولرى ھىر وقت طولى چىقادەر. طوتقان بالقلىرىنى شوندىق

طازارتوب كىيىدەرلەر. بىر نېچچە سائەت اچىندە تمام كىيىبۇب آغاچ كېيى قاتوب كىتە. شۇندىن سوڭ آنى بىتون عىر بىستان غە وەتتى بايىطاق بىر مەقدار دە چىت مەملىكتلەر گە دە ساتالار.

بىر احمۇدە افراط كۇب درجە دە، غايت واق هىواچىقلىر وۇردىر. بونلر ضورايتوب كۇرساتە طورغان قۇرالسز عادى كوز ايله گنە كورنەمىلەر، اوزلر نىڭ توسلرى آق يا كە قىزىل بولا، وقت وقت بونلر دىڭزىڭ اوستىنە شول درجە دە كۇب چىغالىر كە بىتون سو اوستى سوت كېيى آب آق، يا كە قان كېيى قىزىل بولۇپ قالا، بونلر نىڭ نورىدىن تونلردە سو اوستى يوزلر چە چاقۇرۇم غە قدر بىر يالقون درىبا سى كېيى كورىنە، سو اوستىدىن اوتكان پارو خودلر نىڭ آرتىدىن اوت ايله سوزلغان كېك اولوب بىر ياقىنى ايز قالا. بوندىن باشقە، عجم كورفرىندە اينچو كۇب بولا ھىمدە بونداغى اينچولر باشقە دىڭزىلردە طابىلە طورغان اينچولرگە قاراغاندە بىر قدر ايرى، شىكللىرى منىتم راق ھەمە اوزلر نىڭ آلتون سماق كوزل توسلرىنى اوزاغراق مدت صاقلاچى اولدقلىرىدىن باشقە لرغە قاراغاندە قدرلى و قىمەتەرەك يور تولە در. اينچو دىڭزى توبىندە بەغى بىر ھىوانلر نىڭ قابوقلىرى اچىندە بو لونە. اوللردىن بىرلى كېلگەن عادىتكە بنا، سو توبىندەگى تول اينچو لردىڭ بويلىرىندە غى خىلقلىرىنىڭ اوزملىكلرى سانالە، اوزلرى آرسىدىن تىلا سە كىم بولسون دىڭزدىن شونى طوتارغە اخىيارلى اولوب چىتىدىن كېلگەن آدملىرگە اصلا رىخىت يوقدر.

دىڭزدىن اينچونى بو طرىقچە طوتەلەر: لودقە ايله دىڭز اوستىنە چىقالردە بورون و قولاق تىشىكلرىنە بالاوز ياكە مامق طىققان بىر كىشىنى، بىلىنە اوزون بىر يىب باغلاب و سو توبىنە باتسون اىچون آياقلىرىنە بىرر آغىر نرسە طاغوب اون — اون بىش سارزىن تىرە نىلگىندەگى دىڭز توبىنە توشەرلەر. اول آندە توشكاج تىز تىزگنە اينچولى

قابو قلر نی جیوب قولینه طوته رف یب ایله اوست که چغا . بر آز مال آغاندن صوگ طاغن صو تو بینه چوموب شول طریقچه اینجونی اوستکه چغارا بیره در . طابیلغان اینجو عادتده لودقه ایسای ، صوغه چوموچی و باشقه شونده خدمت ایدوچیلر آراسنده تقسیم اینله در .

نباتات یعنی اولن و آغاقچه عربستان بای توکلدر . شمال طرفینک کوب یرلری ، اوستی اولن و واق آغاق ایله اورتلمش صحرالردن عبارت اولوب کرچه بونلر یاز کونی قاپاروب ، یشل لنوب کیتسه ده کوب که وارماینچه صولوب کیبب بنه در . اورته قسسی کوبسنجه طاشلق و قوملق چوللردن عبارت اولوب بعض بر اورنلرده کرچه آز ماز اولنلر و قوم اوستنده اوسوب طوروچی واق چیقلمر کورینسه ده اک کوب یرلری تمامیه یالانغاج صحرادن و اوستنده هیچ بر اولن و آغاج اثری کورلمگان و ایکسز چیکسز اوله رق هر طرفه جایلوب کیتکان قوم دگزنن عبارتدر . حتی بونداین یرلرنک اوستندن قوش ده اوچمیدر . شولای بولسه ده شونداین قوم چوللرینک بعض بر یرلرنده یر آستندن چیقمقده اولان چشمه لر ایله صوغارلمش غایت مثبت اورنلرغه راست کیلنه در . بونداین اورنلر « اووازیس » دیب آتالا . اووازیس لرده تورلی اولنلر و حتی آغاج جنسنرنده بعض نباتلر اوسمکنده اولوب بونلرنک آره سنن بر نیچه سی یالکز شول عربستانغه غنه مخصوصدر . عربستانک یالکز اوزنده گنه یتشه طورغان نباتلردن بعضیلری دواغه کیته ، بعضیلرینک خوش ایسلری بولونه در . مثلاً : واق چیقلق حالتده اوسه طورغان « قات » اسمنده گی بر اولن نک یافراغنی برلی خلقلر چای اورنینه اچهلر ، بو اولن چای کبی انسانغه بر قدر کیف ویره هم آرزغنه ایسروکلک حاصل ایته . سنای مکی اسمنده گی بر اولن دواغه استعمال اولنه ، عود آغاجی یاندرلرده خوش ایسی چغا ، « غومی آرابیق » اسمنده گی بر

آغاچنک صومالاسی (ضع عربی) آشاوغ، استعمال ایدیله هم بونک ایله کاغ یا بشریله .

عربستانک طاغلی وتوبه یئرلرینه رهک اوطورغان خلقلاری معندل مملکتلرده یتشه طورغان بغدای، قوقوروز، طاری، یاصف، آرپه، تماکو، وینوغراد، یمش آغاچلری، شکر قامشی، ماهق وهر تورلی بویاواولنلری کبی نرسه لرده ساچه لر، لکن عربستانک اڭ، شهور واڭ باشلیجه نباتلری خرما، اینجیر و تماکودر. خرما آغاچینک عربستانده یوزدن آرتوق نوعسی وار، اوزی آرتوق تربیه گه محتاج بولمی، اوزنلغی حتی اونار ساژین غه ینته، عمری پک اوزون اولوب یوز ییل و آرتق یاشیدر. خرما آغاچینک یمشی اولان خرما هر قابومزغه معلومدر. لکن بو بعض تورلی آغاچلرنده بارهق بویلرنده اوزونجه و بعضیلرنده واق بولادر. خرما آغاچی نك چپچکی هر تورلیجه اولوب صاری، قزل وقاره توسلرده بولونا، خرما عربلر ایچون اڭ قدرلی بر نعمت اولوب کرک اوزلرینه آشار ایچون و کرک صاتوب فائده لئر ایچون اهمینلی بر درجه ده صانالمقده در. شونک ایچوندک حضرت محمد (علیه السلام) عربلرگه: «خرمانی هرمتلکیز. چونکه اول سز نك آناگذدر» دیه تلغین ایتمیشدر. خرما اوزی لذتلی و خوش بریمشدر. بونی چی کوینچه ده هم کیمیدروب و اون هالینه کیتروبدنه آشیلر. خرمانی یالکیز آدملرگه توگل بلکه آت و دوه کبی حیوانلر و حتی اتلرده سو بوب آشیدر خرمانک آغاچندن خوش ایسلی بر صو چغاریله. اگر بو آچیتلسه ییگل گنه ایسرتکچ بر نرسه بولادر.

عربستانده یتشه طورغان آغاچلرنک پک فائده لی اولانلرندن برسیده «قهوه آغاچی» در. قهوه آغاچی نك اصل وطنی یعنی طوغان یری آفریقا قطعہ سی اولوب عربستان غه شوندل کیترا مشدر قهوه

آغاچى عربستانده قىلرده اوز كويىچى، يعنى ساچماينچى اوسى، بلسكه اوپورتب تربيه لب اوسدره لر. فقط هواسى طوپراغى پك كىلشكانگه كوره عربستانك قهوه غايت اعلا صورتك يتشه. عربستانك قهوهسى دنياغه مشهور اولوب مملكتنك تجارتنى آلغه يباررگه سبب اولمشدر. قهوه آغاچينك اوپورتب قهوه يتشديرو يولنى اڭ باشده كورساتو چيلر عربلردر. سوكره بو اش دنيمانك هر طرفينه طارالدى. خصوصا بو كونگى كونك آفريقاده قهوه پك كوب يتشدر لمككدر. گرچه يتشديريله طورغان قهوه سينك كوبلسكى چهنندن عربستان قطعهسى پك اهميتلى بر درجه ده سانالماسه ده، لكن بخشى لف چهنندن بتون دنيمانك برنجى درجه اعلا قهوه لرندن سانالمقدهدر.

قهوه آغاچى كورينشده چيه چيوغينه بر قدر بگزمكده اولوب اوزونلغى اوچر سازينغه قدر يته هم يمشيدى بر درجه چيه گه اوخش لكن بر نيچه سى يرلكده اوسدر. قهوه آغاچنى طاغ بويلرينه باصقيج باصقيج ياصاب اوپورتهرق ضروراجتهاد ايله قاريلر و آرتندن يوريلر. هر بر قاتلاوده واقغنه بوالردن صوتى يرغلاب قهوه آغاچلرينك توبلرينه آغيزهرق صولاب طوره لر. قهوه آغاچى بتون ييل بو يونچه چيچك آتوب يمش بيروب طوره در. قهوه آغاچى اوسه طورغان باغلر اوزارينك هر وقت يميشيل اولان چيچكلرى و آل نوسده گى يمشلىرى ايله كوررگه ده، غايت گوزل بولادر. قهوه آغاچينك يمشنى آغاچنى اوپورتقانك دورنچى ياكه بشنچى يلنده جيا باشليلىر، چونكه ارل شول وقتغه قدر تمام اولسگوروب يتهميدر. عربلر قهوهنى شولاي تمام اولسگوروب يتماسدن اول جيمماغنه كوره عربستانك قهوهسى غايت خوش ايسلى وطوقلقلى بولادر. دورت بش ييلغه قدر يمش بولاسه ده كىبوب اوزلگندن قويولا طوره در. عربستان قهوهسى «موقا» اسميله مشهور اولوب توسى صورى صارغلتراق بولا و پشركانده غايت قوتلى ايسى

چغادر. قهوه عربلرنك اك سويملى و اك زياده مستعمل بر اچكى -
 لـكـرـيـدـر. لـكـن آنى عربلر بـزـدـه گى كـبى صـوـوـيـنى چـغـار بـغـنـه اچـمـيـلـر.
 بـلـكـه صـوـدـه پـشـرـوب قـوـيـوسى بـرلـن بـرگـه اچـهـلـر.

عربستانده آغاچ و اولان آز اولديغي كى قر حيوانلريده
 آزدر، چونكه هر طرفي آچيق و قوملق بوش صحرالر اولديغندن
 وحش حيوانلر ياشارلق درجهده صغنه چق اورنلر و آشارلق رزقلر
 آز بولونادر. كرچه اسسى مملكتلرده ياشى طورغان حيوانلردن
 آرسلان، يولبارس، آنتيلوب، تورلى جنس مايمونلر، يلان،
 كرتنكله و زهرلى اورمكوج كى مخلوقاتنك نسللرى عربستانده وار
 ايسه ده مقدارلرى كوب توكلدر.

عربستانده كى دورت آياقلى حيوانلردن غزل (قر نجهلرى)
 و قوشلردن دوه قوشلرى مشهوردر. غزل قوشى صورلغنده راق بر حيوان
 اولوب گاوده سى منتظم، قياقتى پك كوزل، نوسى قونغورغه مائل
 صاري سماق، لکن اوزى غايت قورقاق بولا. بونك ايتى پك
 لنتـلـيـدـر. دوه قوشى دنباده غى قوشلرنك اك الوغسى اولوب
 يوكسلككى (بيوكلكى) بر ساژين مقدارنده بولادر. دوه قوشى
 كرچه قوشلر جمله سننن صانالسه ده بونك قاناتى پك ضعيف اولد -
 يغندن باشقه قوشلر كى اوچا آلمى، لکن افراط درجهده تيزلك
 ايله يوگوره در، حتى بخشى چابا طورغان آتلارده بونك آرتندن تيزگنه
 قوغوب يته آلميلر. هر نه قدر تيز يوروشلى بولسه ده دوه قوشلرى
 كينه آوچيلرنك قولندن قوتولا آلمى لر. بونلرنك پك ماطور اولان
 قاناتلرى خاتون قر اشلاپه سمينه زينت كه آلتديغي جهتله بونلرني
 مخصوص آولاب قاناتلرى ايله بخشى غنه ضرر صاوا ايقه لر.

عربستان اسكيدن بيدرلى بو كونگه قدر مملكت ايچون الوغ
 بر بلا اولان بر تورلى حشراتنك اوياسيدر كه اولده «چكرتكه» در.

بو چكرتكه لر عربستانده طرغوب كوبايدكن صوگره افراط درجه ده كوب برلشوب كورش ماسكتلرگه اوچارهق باركبك ايگون واولنلرني خراب ايتله لر. قار بولوت كيني بولنلر برگه چيلوب اوچقان وقتده يريوزينه قوياشلك نوري توشمي همده گوزلاب كيلگان طاوشلري بر نپچه چاقرم لردن ايشته لر. بر بيرده شونداين چكرتكه ظاهر بولميسه ائتك آرتندن كوبسپچه شول اورنده آچلق و هلاكت بولادر. حتمى بروقت بوچكرتكه كتوى شاب دگزي آرقلى اوچوب چيقمش وچقانك دگزاوستنده اوچراغان بربيلكن كيمه سينه قونارهق ازبر زمان ايچنده كيمه نك باركبك آرقانلريني ويلكفلريني آشاب بترمش اولديغدن كيمه كوچك گنه ايكنچي ياق قري غه باروب يته آلمشدر.

هر بر خلقدن آرتوغراق عربلر بو چكرتكه دن ضرر كوردكلري جهته آندن آزمي كومي فائللنو جهتمى ده كينه شول عربلر دوشو- نملردر: عربلر چكرتكه ني جيوب كيمه لره قزدروب (زارقوى ياصاب) اولزلى آشيلر هم كيمكان چكرتكه ني دوه لرينه ده آشاتالر. جيكو، منو، يوك طارتو ايچون استعمال ايديله طورغان يورت حيوانلرينه عربستان پك باى اولوب بونده دوه، ايشاك و آتلك غايت اعلا جنسلرى واردر. دوه نك هر تورلى جنسلرى بوندن چيقدىغى جهته عربستاننى «دوه نك آفاسى» ديب آتيلر. عربستانك تورلى بولنده شول اورنك اوزينه مخصوص دوه جنسلرى بولونا، لكن بونك غى دوه لرفك بارسيده ديب آيتورلك بررگنه اوركاچلى بولادر. دوه عرب ايچون ضرر بر خزينه در دوه بولماسه شونداين صحراده عرب تركلك ايتله آلمان ايدى. عربنك آشاو اچوى وكيوم سالومى بارسيده دوه دندر: دوه نك سوتنى اچهلريا كه شوندى پينر، ماي ياصيلر: بوندن اوستلرينه كيوم حاضرلير، يا كه شونك ايله آلماشدروب اولزلاينه حاجت اولان باشقه نرسه لر آلالر. تيزه گنى

باغالر. بارسندندە بىگرەك فائىدەلى جەتتى دوه نىك يوك طاشور ايچون
 غايت گوزل خدمت ايتوويدر. دىز آرقلى كىمە ايله كىچىلدىكى كىي
 قوم صحرا لى آرقلى دە يالگىز دوه ايله گنە كىچىك مەكىندىر. شونىك
 ايچوندە دوه نى : «صحرا كىمە سى» دىب آتيلدىر. صوفى طويغانچە اچكا-
 نرن صوگ دە دوه برر آطنە بىلكە دەها زىادە وقتلر اچارگە محتاج بولما-
 يىچە طوره آلادىر. چونكە قولى اوزىنىك يوتقان پىچاننىنى آز آز چغاروب
 چاينى بارغان شىكلل دوه دە اوزىنىك اچكان صووئىنى مەكە سىندە صاقلاب
 تاماغى كىيىكان صايون شونىك برر آز مقدارىنى چغاروب بوغازىنى
 يووشلته بارادىر.

عربستانىك قورى هواسى، ياندىرو درجە سىنە اولان اسسىلدىكى،
 اولى و مايللى اولان آشلىرى صحرا لىنى اوتوب يورگان وقت لردە
 آدملىرى و حيوانلرى افراط درجە دە صوصاتە دىر. صحرا لردە صوپك
 سىرەك بولوندىغى جەتتە بولچىلر كون قايچىقلرغە طوتروب صوفى اوزلرى
 برلن آلوب يوريلدىر، آنى كوز قارە سى كىي افراط درجە دە صاقلاب
 طوتالدىر، چامالابقنە اچەلدىر، لىكن كىنە بعض وقتلردە اوزلرى ياندىرە
 اولان صاقلق صولرى بىتوب اوڭغايىزلىق غە توشە لىر. گرچە عربلر
 صحرا لرنىك قايىسى بىرلندە چشمە و قوبو كىي صولى اورنلر بارلىغىنى پىك
 بىخشى بىلە رك شونلرنىك بىرسىندىن ايكىنچى سىنە باررغە طورشە لردە بعض
 وقتلر يولدىن يازوب آدالدىر، بعض وقت آنلر بىلگەن چشمە
 ياكە قوبولر كىيىكان بولادردە صوسزلىقدىن انسانلر و حيوانلر هلاك
 بولالدىر، بوندىن قوم صحرا لرنىدە دوه دن باشقە هىچ بر حيوان ايله
 سفر ايتەك مەكىن توڭلدىر، ەتتى دوه ايله سىياھت ايتونى دە بىتونلاى
 خطرە سز دىب ايتورەال يوق. شول قوم صحرا لرنىدە طارالوب ياطا
 طورغان برچوق انسان و حيوان سوبىا كلىرى بعض وقتلر شوندىن
 هلاكتلر واقع اولدىغىنە دللىلدىر.

دوه اوزون مدت صوسزلق غه توزدیگی کبی اوزون مدت
 آچلق غه هم توزادر و بونک اوستینه ده آباق آستندن قوری اولنلر.
 سانچکلی چبقار طابوب رزقلنه رقی اوز اوزینی طوبدررغه پک اوستا
 بولادر. اگر بتونلای رزقسزقالسه اول وقت اورکاچنده گی مایی ایله
 طوبوب طوره، شونک ایچوندرکه بتونلای آج قالغان وقتلرنک دوه نك
 اورکاچنده کی مایی کیمی باشلی، حتی بارا طورغاچ تمام بته،
 طوبیغاچه آشی باشلاسه اورکاچیده اوسمگه باشلیدر.

بناعلیمه دوه نك اورکاچنی اوزون مدت آج قالغان وقتلرنک رزقلنور ایچون
 لازم اولان «صاقلق آمباری» دیب آتارغه ممکندر. گرچه قاراب طوررغه
 دوه طوپاس غنه کورینسه در حقیقتک غایت اوتکون زیرهک و پک تیز یورو
 شلی بر حیواندر. یخشمراق جنسلری هیچ یال ایتماینچه و آشاماینچه
 تمام بر نیچه کونلر سیمکرتوب چابوب بارا آلا و شولای بارغان وقتلرنک
 تاولسکده یوز ایلملی. ایکی یوز چاقروم یوریدر. شول درجه اوزون
 یول بارغاندن صوک بر نیچه ساعت مال جیدوب آزارق آشاب آلسه دخیده
 شول اولگی تیزلگی ایله بر ره تدن بر نیچه تاولیک یول یوری
 آلادر. لکن دوه نك بو درجه تیزلک ایله یوروی اوستنک کشی یا که
 آزغنه یوک بولغان وقتلرده در. آغر یوکلر کوناروب کاروان ایله یو
 روگانده قرق — ایلملی چاقرومدن آرتق بارا آلمیدر.

عربلرده هر عائله نك بر یا که بر نیچه و بایور اقلرینک بر نیچه شر
 دیسته دوه لری بولا. عربلرنک کوبسی شول دوه ایله حاجی و مسافر یورو
 توب، مال طاشوب کون کچروب طوره لر. دوه جیلک عرب خلقی
 ایچون یخشی غنه برداغود بیردر، عربلر دوه لری سایه سنده معیشت
 کبچردیکلری ایچون آثارغه یالگنر عادی بر یورت حیوانی دیب کنه
 قارامیلر. بلکه اوزلرینک دوست لرندن برسی، اوزلرینک دوست
 و ایبداشی کبی قاریلر، آنی هیچ وقت قینامیلر. قاطی ایتمیلر. دوه نی

قیناو یا که آنی اورشو عرب قاشنده وجدانسزلق صانالادر . یولده بارغان وقتده عرب سویوب ، طادلی سوزلر و حکایتلر سویلاب ، یولاب اوزینک ایبک شی منزلده اولان دوه سینک کولگی کوتاررگه طریشه . دوه بالالاغان وقتده بتون یورت خلقی سوینشلر ، آدم بالاسی کبی قوللرینه کوتاروب سویه لر ، کوز تیماسون ایچون موینیمه بتیلر طا غالر . آرنه اوسه باشلادیسه آنی چوگارگه ، آرقه سینه ینکل گنه یوگر قویوب شونی کوتاررگه ، آز آشارغه ، آزاچارگه ، یوقلارغه چابارغه اوگره تلر . آرقه سینه یوکنی کوندن کون کوبره ک قویوب تدر بجا آرتدره بارالر . چابارغه اوگرانکنده آلدن پک شب یوگرتوب بر آت یبارلرده شونی قودرتب دوه نی یوگرته لر . آننی قوغوب یتارلک درجه گه کیلسکانه گه قدر شول روشچه دوام ایته لر .

اوگره نه گان آدمگه دوه اوستمنده یورو پک اوکغایسزدر . چونکه دوه بر یاقدن بر یاقغه پک سلسکوب یوردیگی جهته دژنده بارغان وقتده فورطنه غه (طولقونغه) طوتولودن حاصل بولغان آورو کبی کشیگه بر خسته لک حاصل ایته در . لکن عربلرنک اوزلری دوه ده یوررگه تمامیله عادتانگان و آنک اوستمنه اوطوررغه غایت ماهر اولرقلرنن باشقه کشی کبی هیچ بر اوکغایسزلق کورمیلر . عادتده دوه نک ایکی یاغینه قاپچقلر آصوب شونده صو هم آزیق یوروتلر ، اوستمنه ضرور بر کارزینه قویوب شونده بالالر ، قارتلر و خاتونلر اوطوره لر . دوه نک خوجه سی چیلکه سینه ملطغنی کوتاروب ، یول کورساتمک ایچون ، جیاو یا که آتغه منوب آلدن بارادر .

عربستانده دوه دن صوگره یورت حیوانلرینک اک فائده لیس آت اولوب دوه کبی عربلرگه بونکده یارده ی پک کوبدر . عربلر اوزلرینک شول اوچا طورغان قوش کبی یوگر وک آطلرینه منوبکنه ایلسز چیکسز صحرالرینک بر چیتندن بر چیتنه یتشه آلالر .

آطقه آتلانوب کتولرینی کوتهلر و صحرالرغه طارالغان قوی و دده لرینی درمال جیوب آلار . خالص قانلی عرب آتینک باشی سویا کلیرهك ، قولاقلری قصه لسکن پك متحرک ، بورون تیشکلری کینک ، کوزلری قاراصو و پك ماطور ، موینی اوزون و دوغا کبی بوگوشلی ، کوکره گئی نك صرطی طار ، قارنی اوزونچهراق ، یالی سیرهك قویرغی قوی ایلوب گاوده گه طازا و قیافتجه پك کوزلدر . عربستان قطعہسی اوزنده یتشه طورغان آتلرینک بخشلی لغی ایله اسکئی زمانلردن بیرلی هر بر مملکتدن آلدادر . یوگروکلک جهتمدن بتون دنیا ده برنجی اولان بو عرب آتلری یوروگانده افراط درجه ده جینز ، کورنشیده غایت مهابتلی و شونک ایله برابر اوزینک ایسه سینه قارشو ایس کیمتارلک درجه ده اطاعتلی اولوب زحمت و مشقت که پك چداملی و آشاو اچوکه قناعتلیدر . عربلر اوزلریده آتلرینی دوه لونونده آرتوغراق تربیه لیلر . آت عربلرنک بورت جماعتی آره سنده اوز بالالرینک ایبداشی و بورت خلقی نك عمومی بر دوستی کبک الفت لنوب اوسه و اوزینک ایهلرندن سو بو ایله بخشلی سوزدن باشقه هیچ نوسه ایشتمی ، عربلر اوزلری آج طور سه لوده آتلرینه وقتنده آشارغه اچارکه بیرمایچه قالدیرمیلر ، آنی هر توری اوکغایسزلقلردن صاقلیلر ، اوزینی سویوب بر یرلیلر . شوکار قارشو عرب آتی اوزیده ایسه سینه و بورت جماعتلرینه افراط درجه ده اطاعتلی و انسیتملی اولوب هیچ وقتده تیپمی ، آتیاق اوستینه طوروب یا که سیکرتوب اوستینه آطلانغان آدمنی یقمی ، کچکنه بالالر آنک آتیاقلری آره سنده اوزلری تلاکانه هیچ قورقوسز اوینی بیرهلر .

عرب آتی نك زیرکلکی و ایسه سینه قارشو افراط درجه ده اولان اطاعتجیلکی حقنده غایت مؤثر قصه لر واردر . جهله دن بریسی : صوغش وقتنده بر عرب آت اوستنده یاره لنه رق یقلمش ایسه ده

آياقلىرى ايارينك اوزەنگى سىنە ئلە گوب قالدېغىن اوسترەلوب وارەسى لازم كەمشدر. آستندەغى آتى بونى سىزىدىكى كىبى درحال يرگە ياتەمشدە ايسىنك آياقلىرى اوزە نگیىن چىغوب قوطلومش . بوندىن صگرە آت اوزىنك تىشلىرى ایلە ايسىنى بىلباوندن تشلاب ایداشلىرى آره سینه ایلنوب قويمەشدر. ياره لىنەش عرب بر نېچە وقتلردن صوك تمام سلامتلنوب بىتمەش ايسەدە اوزى خستەلنوب ياتقان وقتلرنە اوزىنى قوتقارغان آتنك اولدىگىنى بىلگەچ عربكە بو اش شول قدر آغیر تائیر ایتەمشدر كە بوگا غایت قايفوروب يگىدىن خستەلنەش و اوزاقلامایچە اوزیدە وفات ایتەمشدر .

عربستان قطعەسى اسكى زمانلردن بىرلى اوچ قىسم گە بولنوب طاشلىق ، بختيار ، چوللك اسملىرلە آتالمقەدر . طاشلىق دىب آتالا طورغان قىسمى عربستانك شمال طرفى اولوب بوندىن اوچ منك بش بوز بىلەر مقدم مىسردن چىغاندىن صوگرە بنى اسرائىل قومى نك قرق سنە قدر گزىش اولدىقلىرى چوللك بىرلردر . بونك عرب طرفندە ، اوستندە بر چوق يوكسك طاغلىر اولان « سىنا » يارىم آطەسى واردر كە بونك طاغلىرى اولن و آغاچدىن تاماملە مەرۇم اولوب بتونلاى يالانغاچ حالده و غایت كوزل منظرەنى در . بونك كىبى كوزل كورىنشلى طاغلىر دنىانك باشقە بىرنەدە هېچ دە يوقدر . بونلرنك كوزلكىنە سبب : طاغدەكى طاشلردن بعضىسىنك كىرىچ كىبى قىزىل ، بعضىسىنك آچىق آل ، بعضىسىنك آب آق ، بعضىسىنك يىمشىل ، بعضىسىنك دە كوك و باشقە تورلى توسلردە اولەرق اوستلىرى هېچ بر تورلى اولن و آغاچ ایلە قاپلانماش اولدىغى چەتلە بر طاغنىك ئلە نېچە تۈسە كورىغوب طورمىسدر . سىنا طاغلىرىنك اوشبو عجابىب حالە اولدىغىن مورىن بر سىياح دىمىشدر كە : « بو طاغلىرى كورمك دنيا بارا تلو دىنك اوچىنكى كوندەك واوستندە يالسىز جان ايسىگنە توگل ، بلىكە هېچ بر دانە اولن

و آغاچ بوق وقتند بیرمزنک نه شکل اولدیغی حقند انسانغه آچیق
بر فکر بیره در .»

سینا طاغلرینک بعضیلرند ه قازیلوب کرلمش تیره ن تیشکر واردرکه
بونلرنک ایچلرند همرابلر و اوطور غچلر واردر . وقتیله بونک دنیا
طاشلاغان زاهدلر کوره ک و قنلرینی طاعت و عبادت ایله کچر مشلدر .
موسی علیه السلامک الله تعالی ایله سویلشدیکی هم ده الله تعالی
طرفندن موسی علیه السلام غه اون تورلی امر یازلمش لومه لرنک
(طاش طاقته لرنک) ایندی لرلیگی اورن اوشبو طاغلردن قابوسنده
اولمش ایدیگی بو کونگی کونده آیروم آچیق اوله رق هیچ کیم گه
معوم توکل ایسه ده بو اورنک سینا طاغلری آره سنده اک یوکسکی
[بیوگی] اولان « سربال » اسمنده گیمی اوستنده اولسه کرک دیه ظن
ایدیلدر . بونک ای تاکلرنده کوریلمکده اولان عبادتخانه و تکیه خرا
به لری و طاشلرنده موجود اولان تورلی تورلی امضالر و یازولر
اوشبو « سربال » آدلی طاغنک اسکی زمانلردن بیرلی مقدس حساب
ایدیلوب شونک کیلوب عبادت ایتمدیکلرینه دلیلدر . لکن سینایا یریم
آطه سنده طور و چی عربلر « موسی طاغی » دیه سربال دن ایکی کونلک
یول مقداری اوزاقلقده اولان باشقه بر طاغنی آتیلر هم شونک توبه
سینه حضرت موسی اسمینه اوله رق بر تکیه ده آچیله شدر .

بو کونکی کونده عربستانده گی اهالی نک مقداری آلتی میلیون لر
تیره سنده حساب ایدلمکده اولوب « اوطوراق » و « کوچه به » اولمق
اوزره ایکی گه آیرلمشدر . اوطوراق اولانلر یعنی یر و آللر ایله
باشا و جیلری کوبره ک عربستان یاریم آطه سینک چیت یاغالرنده
و شمال طرفینک صحرالرنده طوروب آز مقدارده غنه یراشیلر ،
ایگون ساچالر ، خرما اوستره لر ، تماکی یتشدیره لر و باشقه خلقلر ایله
الشو طریقله سوداده بولونله لر . « بوی » دیه آتالمق اولان کوچه به

عربلر بوندىن منىك يىللار مقدم نىچىك يوروشلر ايسه حاضرئە دە
 شولاي صحرالرده ياشاب بىرىدىن ايكنچى يرگە كوچوب يوروب طور مقلد رلر .
 بونلر عادتە دوه يوندىن ياصالمش اولان اوزلرينىك چاترلرنده
 ياشىلر ، اول چاترني قايىدە بولسە دە چشمە ، قوبو كىبى برر صو
 يانينە قورەلر ، اكر صو كىبوب بتسە بونلارده چاترلرى ايله باشقە
 اورن غە كوچوب كىتە لر . بونلر اوزلرينى « چاتر خلقى » « قىر
 كشمىسى » و « صحرا اوغلى » ديه آتيلار و اوزلرى اوسىندىن ھىچ كمنىك
 ماكم لسگنى طانيمىلر . اكر اوڭغاي بولسە اوزىنىك قىبىلە سى آراسىنىڭ
 برگە طورەلر ، اكر كىيىنە كىمادى ايسە ايداشلرنىن آيرىلۇب
 صحرانىك ايكنچى يرينە كىدەرەك اوز باشلرئىنە ياشى بىرەرلر . اكر بىنون
 قىبىلە خلقى آرهسندە برر اختلاف چىقسە بىخشىلق ايله اوزلرى
 صاحت لىشب آيرىلەر قى تورلى ياقغە كىتە لر . شول روشچە ھر قىبىلە
 خلقى آيرىلۇب ، سىلسىلەلنۇب و اورنىن اورنغە كوچوب طورەدر . ھر
 قىبىلە خلقى اوز آرهلرنىن بايلىق ياكە برر ضرور ايش كورمىك ايله
 اسم چغارغان آدمىنى اوزلرئىنە « شىخ » ايدۇب صايلىلر . شىخ نىك
 كى ضرور و ظىفە سى قىبىلە خلقى آرهسندە چىقسە اولان نزع و دعوا
 لرنى ، اوزلرئىنە عرف و عادتلرئىنە بناء حل ايتەكەر . دعوالاشقان
 آدملر شىخنىك حكىمىنە راضى بولسە بولا ، بولماسە يوق . لىكىن راضى
 بولماغان آدم اوزىنىك قىبىلە سى آرهسندىن چىغوب كىتارگە مھبوردر .
 يوقسە « ناموسسىز » آدم سانالۇب ھر برسنىك لعنتىنە دوچار بولا در .
 عربلر كوچوبتە اورتە بوئىلى ، متناسب گادەلى ، لىكىن قورو
 سوياكللى و ېك يابق و شونىك ايله برابىر اوزلرى غايت قوتلى و جىتىز
 بولالار . قوياشقە يانغانلىقىدىن تن لرىنىك توسى قارە و چەرەلرى توزوك ،
 ماڭغايلىرى كىنىك ، كوزلرى قارە و اوتكون بولا در . عربستاندە
 قوياش غايت اسسى اولدىغىدىن شونىك ھارارتىدىن كوزنى آز بولسە دە

صاقلار ایچون قاشلرینی چاتوب، کوز قاباقلرینی جیور و براق طور -
دقلرندن عربلر آچولی کشی کبی کورینه لر.

عربلر افراط درجه ده فناغلی و هر تورلی زحمت و مشقت که تحمللی
اولوب اوزلرینک اوکغایسز کون کورولرینه پک ینگل توزه لر،
ایسرتکچی هیچده اچمیلر، آشنی تا اولیگنده بر مرتبه گنه آفنده ده
بولسه پک آز آشیلر. حاللرندن هیچ شکایت اینمایونجه آچلق
و صوسزلق غه توزه لر، کشی توزماسلک درجه ده اولان اسسی لکسکه و صحرا لرده
بر بردن ایکنچی یرگه یور و کاندگی مشقت و آغرلقرغه چدی لر. عرب
اوزینه « بن صبر اوغلی من » دی و اوزینک آچلق غه توزوی ایله
ماقطنوب یرلی در.

عرب اوزینک صحرا سنی افراط درجه ده سویه و یالسکز شول صحرا سندن
وقته غنه کوکلی راهتلنوب اوزینی بختیار بیله در، شهرگه کیلکان
وقته پک طاریغا و صحرا سنی غایت درجه ده صاغنا باشیلر. تن گه پک
سلامت اولدقلرندن عربلرنک خسته لنگان وقتلری هیچ یوق دیب
ایتورلسکر. لکن پک ایرته قارتایالر. اللی یاشکه یتکانده تمامیله قارت
اولوب آلتمش یاشینه قدر طورغانلری سپره ک بولدر. آدم مبتلابولا
طورغان آورو لردن عربلرگه اک معلوم بولغانی کوز آرویدر. کوز
خسته لگی عربلر آره سندن پک طارالمش اولوب اون الوشن برسی
صرقر یا که قیقی کوزلی دیب ایتورلسکر. عربلرنک آشغان
نرسه لری اک باشلیجه دوه سوتی توچی کوچی کبی یاصالغان ایکمک و خر
ما اولوب سوتنی اوز حالنجه هم قویورتب قاطق و قورت کبی ایدو
بده آشیلر. عربلر ایتمی پک سپره ک آشیلر همه قوی ایتندن باشقه
سنی هیچ آشامیلو. [آت قاز بلقلرنک و یاش طای قوللامه لرنک لذتندن
بیچاره عربلر محروم بولوب طوره لر ایکن!] [
عربلرنک کیوه لری یون ماتبر یاسندن یاصالشمس کولمک ایله

يول يول بيزه گلى يابونمه دن [جیلان یا که چایمه کبی اوستن کیوب یوری طورغان بر کیومدن] عبارتدر. خاتونلرینک یابونمه لری قاره صو زنگار بولادر. قیش لری یعنی یا گغور یا وغان وقت لرده بعضیلری قوی تیر یسندن تکلش طونلرده کیهلر، لکن عمومیتله عربلر اوزلرینی شول درجه ارسزلك که او گره ته لکه هیچ بر نرسه گده بیر نهمی طورغان بولالر. مثلا: جای کونلری کوكای پشرك درجه ده اسسی اولان قووم اوستنه یاتوب راحتلنوب یوقلادقلری کبی قیش کونلرنک یا گغورلی صووق هوالرده کوبسنجه یالان آبیاق یوروب شول اوزلرینک یالسز بر قات نچکه یابونمه لرینه بورکانوب یا گغور آستنده یاتوب یوقلی بیره لر. کوچه به عربلرنک چانلرنک بولمه فلان بولمی، عاقله خلقینک ائوغسی کچوکی، ایری و خاتون قزی شونده بارسى برگه طوره لر، برگه یاتالر، بدوی عربلر پک فقیر اولوب بار کبک جهازلری: ایاره صو طوتروب یوروته طورغان بر ایکی کون قاپچق، کومچ پشره طورغان پیچ طاباسندن عبارتدر. لکن اوزلری قوراللی یوریلر. قوراللریده سونگو، قلیچ، ملطق کبی شیلردر. بعضیلری باشلرینه معدنن یا صالمش باشلق، آرقه لرینه و کورکه کلرینه یدره کرتی طورغان زره [جبه] کیوب یوریلر.

کرك قیش کوننده و جای کوننده کوچه به عربلر عادتده برگه رك جیولوب بریرده لا گیر بولوب اوطوره لر، شونده چاتلرینی قوروب آزمی کوبمی طوره لر. بر مدتن صوك ایکنچی برگه کوچمک ایسته سه لر چانلرینی سوتوب دوه لر اوستینه یوکلته لرده یولک طوقنی طوقنی باره لر و بارغان وقتک اوزلری شونده آچیق هواده یاتوب یوقلیر. لا گرده اوزلرینک چاتلرنده طورغان وقت لرنده عربلر یالقاو و قایغوسز اوله رق آتلرینی و دوه لرینی آشاتوب اچرکاننن صوك آزاراق آوغه، یوروب قایتله لرده آندن صوك هیچ بر نرسه اشلاما پنجه قهوه اچوب

تما کی طارتوب چاترلرنده اوطوره بیره لر . بو وقتده خاتون قزلی کیندر صوقمق ، ایسکمک پشرمک ، مای یازمق ، کیلی ده اولوق نویمک ، قول تگرمنده اون طارتمق و آش پشرمک کبی بورت ایله مشغول بولالار ، بالالاری ، کچه لر و اتلری چاتر تیره سنه برلسکنه اویناب یوریلر .
عمومیت ایله عربلرده بالانی اوقوتوب تربیه ایتوگه اصلا اهمیت بیرلیدر . بالالاری کچکنه یاشدانوک کوجه به ترکلک نك هر تورلی هکت و زحمتلرینه قاتلانوب و جای کونلری بتونلای یالانغاچ دیب اینورلک صحرالرده اویناب اوسه لر . فقط بالالر اوسکان وقتده آتا آنالرینه افراط درجه حرمت و اعتبار ایدوچان اولوب آتالرینگ رخصتندن باشقه اوطورمیلرده ، عربلرنک اوزلرنیده خاتون ایله بالا حقنده مرهمتلی و ملایم اولدقلری کبی بات کشی ایله اولان معامله لرندده ادبلی و نزا کنلی بولونه لر . قچقرش و نزاع وقتلرنده سوغوشو و طالاشوار و خصوصا آلیش و یرش طوغرولرنده اولورسه باشقه خلیقلر کبی بولنرده ده پوق دکلر .

بدوی عربلر آت منوب یوررگه پک یاراتالر . آتقه آتلانسه عرب یینکل ، جیمز و قوش کبی اوچارغه حاضر بولا . عرب شاد کویکلی ایداش ، اوتکون ذهنلی صحبتدانش در . آنلر توننک طنج وقت لرنده آی یاقطی سنده هر تورلی حکایتلر و تاربخلر سویلرگه و طگلارغه یا که ایداشلری ایله برگه جمولوب شول آت اوستنده بارغان کوینچه کاوده سنی هر تورلی حرکتلنر رک برگه قوشلوب قچقرشوب یرلارغه پک یاراتالر . عرب سوزنی قصه لکن پک توشلیسنی گنه سویلرگه طریسه . اوزلری بیوره کلی ، [بهادر] جومرد و شونک ایله برابر قومسز سودا اشلرنده بر قدر حمله کار بولالار . یالئراوقلی و طاوشلی آقچه غه و خصوصا کمش تنکه گه همتلری پک ضرور بولا ، آنی بالالرندن آرتق سویه لر ، حتی بعض وقت کوبهی

طورغانلغنى ده بيلمايوچقه آنك توسنى كوروب حيران قالهرق سوينه لر .
 عرب افراط درجه ده قوناق سويوچان (مهمانپرور) بولا . قوناق
 آنك قاشنده اك عزيز و مقدس بر آدمدر . عربنك چاترينه اكر
 هيچ طانو ماغان بر كشيى كيلوب كرسه ده خوجه نك خاتونى آنك
 آستينه درمال پالاس توشاب آش حاضرلى در ، حتى اوزينك قان
 دشمنى كيلوب كرسه ده عرب آنى بتون جاني برلن آچيق بوكلدن
 قبول ايتنه . عرب قاشنده ناموس افراط درجه ده اولوغ طوتوله در . اكر
 بر آدمدن حقارت و جبر كرسه آنى قان برلن يومايچقه قالدرمى .
 اوزينه ايتلنگان حقارت ايچون اوچ آلمايچقه قالو عرب قاشنده
 هيچ ده ياراميدر ، بو ضرور ناموسزلق صانالا ، بوند اين كشي هر كيم
 نك نفرتينه دوچار بولا در . آدم اوترگان كشي گه جزاء آنك اوزينى اوترمك
 اولديغى ايچون اولوم قورقوسى سببلى عربلر آره سنده آدم اوترمك
 پك سمركدر . يالغاچچىلق و اوغريلقنك عربلر گه نه ايدكى ده معلوم
 دكلر ؛ بونلر غايت ناموسلى ، طوغرى و حتى وعده بيريگان آدمى
 اوزلرينك بر دشمنى بولسه ده سوزلرنده پك نق طوزوچان بولار .
 لسكن بونلر كشيى طالاوغه هر وقت حاضر در ، حتى اوزلرينك
 ديند اشلىرى اولان حاجيلارنى طالاودنده برده طارتنوب طورمىلر . فقط
 ياشرندن و سيزدرماسدن كشي گه هجوم ايتو بونلر قاشنده ناموسسزلق
 صانالديغندن كوپه كوندز ، آيروم آچيق ايدوب قچقرتب طاليلر .
 اولدن بيرلو قالمش عادتلرينه بناء بونلر آره سنده بر قبيله خلقى
 ايكنجيسينه هجوم ايدوب كتولرينى [حيوانلرينى] قوغوب آلوب
 كينمك كىي حاللر بولغالى طوره در . فقط كينه اوزلرينك عادتلرينه
 بناء بوند اين وقت لرده كشي اوتروب قان توگودن صاقلانورغه
 تيوشدر . اكر قان توگولسه آزى كوپى وقتدن صوك آنك اوچنى
 آلمايچقه قالمىلر . بونك كىي اوچ آلور [انتقام] بعض وقت يوزر

بلغه طار تلوپ نسلدن نسلگه قالا کیله در. شونک ایچوندرکه اک باشلیجه
 اوشبو قان دعواسیله اوچ آلو عادتلی وارلیغی سببلی بدوی عربلرنک
 بتون هرلری قبیله لر آره سنده غی نزاع و دعوالر ایله اوتهدر.
 عربستانده وقت وقت «سوم» اسملی غایت هلا کنلی برجیل
 ایسه در. عربلر هر نه قدر هوانک قاطی لغینه کونگوب وهر تورلی
 اوکغایسزاق لرغه توزارگه آلیشمش لر ایسه ده بو سوم جیلنه هیچ تحمل
 ایته آدیار و بونک هلا کتندن قوتولورغه منک یلمردن بیرو هیچ چاره
 طابا آلامش لدر. سوم جیلی عربستان ایچون الوغ بر فلا کتدر.
 بو جیل ایسر آلدندن هوا افراط درجه ده قورولانه حیوانلر غایت
 طاریغوب کویسزلنه باشلیلر، صحرا لرغه برتورلی طومان چوگوب،
 کیتکان صایون قویولانه رق باره طورغاچ شول درجه قارا کغو بولا که:
 قویاش بتونلای کورنهی و بر نیچه آدیم یردن هیچ بر نرسه فی فرق
 ایدوب بولمی در. شوندن صوک جنوب غربی طرفندن اوت کبی
 اسسی برجیل ایسمگه باشلاب کیتکان صایون قوتلنه باره وطوزان کبی
 واق غنه قوم بولوت کبی هواغه کوناریلوب هر یرنی طوتره. واک
 کچکنه تیشکوردن ده کره رک هر برینه غایت درجه اذا ویره در. بو وقتده
 کشینک باشی آورتوب کوکلی بولغانوب طنی طارایورغه باشلی. ایبرن
 لری کیمبوب چاتنی و آندن قان چغا، تلی کیمبه، بتون تننی افراط درجه
 اسسیلک باصا، غایت قاشندره، تن چاتناب یارلغالاب کپته، آنک یارق
 لرینه اوت کبی قزو قوم طولا، نوزه آلامساق درجه ده صوصاتا،
 بورون وقولاق تیشکوردن قان کیلورگه باشلیدر. اکر صحرا ده باراطور
 غان کاروان سوم جیلی نک ایسه جکنی سیزدی ایسه درحال بر یرده
 طوقتیدر. دوه لر قولاق لرینی اوزایتوب وموینلرینی صوزوب یرگه
 باتالر، کشیلر یوکده گی یاشچکلر و صاندقلرنی اویوب تیزدنگنه قویما
 یاصیلرده یخشی تورونوب وشول قویماغه اشقلانوب اوزلریده یرگه

ياتالر. بو وقتده هر طرف قبر اوستى كېيى سكونتملى بر حالده اولوب
يالكزدوه طن آلولى ايله قچقر شولرىغنه ايشته در. اكر سموم جىلى
نك ايسوى اوزاقغه طارتاماسه بو فلاكتدن انسانلر وحيوانلر آزى
كوبى اوگنايسزلىق ايله گنه قوتولوب قالالر، لىكن اگر اوزاقغه
طارتيله جق بولسه كوبىنچه كاروانك بر قسىمى وبعض وقتلر بارسيده
افراط درجه ده عذاب اچنده هلاك بولالر.

اوطوراف عربلر يعنى شهرلر و اوللرده طور وچىلرى معيشت، عرف
عادت و اخلاق جهتيله كوجه به عربلردن بر قدر آيرلمقده ايسه لرده
تبللرى بودر. يىنجى عصر ميلادى غه قدر عربلر بتپرست اولوب
صحرا لرده يول يوركان و قتلزنده اوزلرينه مايا قلق خدمتى ايتنه طورغان
يا قلى بيلك زلرنى خدايلرديه اشانالر و آنلر نيره اوچبوز آلتمش دانهدن
عبارت ظن ايتنه لر ايدى. بوندن باشقه دخى اوت صو، طاش آغاچ
كېي طبيعته كى بعض نرسه لرده ضرر خاصيتلر و معجزه لر وارلغينه ذاهب
اوله لر و خصوصا مكه ده كى بر قاره طاشنى (كعبه ده كى حجر اسودنى) يك
الو غلاب زيارت كه كيله لر و آنك اوستينه چاتر قويرب هر مئلاب طوته لر
ايدى. آلتنجى عصر ميلادى نك آخرلر نك مكه شهر نك محمد (عليه السلام)
اسملى بر ذات ذنباغه كله رك عربلر نى بتپرستلىكتن چغوب اوزينك
اعلان ايتديكى دين اسلام غه كررگه دعوت ايلدى. بونك اوگروه ته
باشلاغان دينى نك اساسى: الله نك برلكينه و محمد (عليه السلام) نك
آنك پيغمبرى اولديغينه اشانمقدن عبارت اولوب اوزندن اول كلن
موسى و عيسى پيغمبرلر نى حق پيغمبر لىكن محمد (عليه السلام) اوزينى
پيغمبر لونك اك آخرى و اك الوصى ديه تعليم ايتمك ايدى. عربلر نك
بعضيسى بوياكى ديننى قبول ايدوب مسلمان اولسه لرده بر قسىمى قبول
ايقمايچه اوزلرينك اسكى مجوسيلكلر نده قالديلر و محمد (عليه السلام)
كه قارشو كله رك آغا اذا و جفا ايدوب آنى مكه دن چغوب مدينه گه

کوچارگه [مجبور ایتدیلر. محمد (علیه السلام) مدینه گه کوچوب برنیچه
 سنه لر قاهره ق دین اسلامنی نشر ایدوب قوت طابقانندن صوگ اوزینک
 مجاهدلری [عسکرلری] ایله مکه اوزرینه یورودی. بر قدر
 صوغشاردن صوگ مکه نی فتح ایدوب بنپرسنلکدن طازارتدی. بوندن
 صوگ عرب قبیله لری بر بر دین اسلام غه کروب محمد (علیه السلام)
 نی بتون عربستان اوزینه باش طانیدی. عربستانک مشهور شهرلری
 «مکه» و «مدینه» یلدله لریدر. بونارنک هر ایکسی بتون دنیاده
 موجود اولان اوچبوز میلیون قدر اهل اسلام طرفندن محترم و مقدس
 صانالوب زیارت اچون بو یئرلرگه دنیانک هر طرفندن هر یلدله
 بر نیچه شر یوز منک حاجیلر گلکده در. مکه نک اوراملری یغشی غنه
 کینش اولوب اورتلقده غی صور بر میدانلق عه کیلوب چغالر.
 اول میدانلقده بنالری قیبلر ایله یاصالامش دورت پوچماقلی الوغ
 برااطه و آنک اچنده، روایتلره بناه، ابراهیم (علیه السلام) نک
 اوغلی اسماعیل ایله برلسکده بنا ایتمش اولدقلری دورت پوچماقلی
 طاش بر بنا واردرکه «کعبه» دیه آتالمقده در. بونک اوستی قاره
 یفک پرده ایله اورتولمش واستینه سینک طشقی یاغینه، کومش
 ایشکلردن یراق توکل براورن غه، کینه عربلرنک روایتنه بناء حضرت
 اسماعیل گه جبرائیل فرشته طرفندن ویرلشم اولان بر قاره طاش
 [حجراسود] قویلمشدر. عربلر حضرت اسماعیل نی اوزلرینک اک
 الوغ بابالری صانیلر. کعبه دن یراق دگل بر یرده بر قویو واردر،
 روایتنه بناء بوده حضرت اسماعیلنک شول تیوره لوده صحراده صو ازلب
 یورودیکی وقت ظاهر اولمش بر صودر. [بو صو مسلمانلر قاشنده
 عزیز و مبارک صانالوب مکه گه کلن حاجیلر قالای صاوتلرغه طوتروب
 بونی اوزلرینک مملکتلرینه آلوب فایتمه لر.] مکه شهرینک عادی
 وقتده گی اوز خلقی قرق بش منک قدردر.

مدينه — مدينه كچرهك بر شهر اولوب آندە محمد (عليه السلام) نىڭ
 و آنىڭ صحابه لرندن بر چوغى نىڭ قبرلارى و محمد (عليه السلام) نىڭ
 قبرى اوستىندە كوزل قبه لى الوغ بر مسجى و اردر . مدينه نىڭ
 اوراملرى پىڭ طار ايسەدە هواسى يوشاق و لاسطىنى در .

روسىيە تىبەسى اولان مسلمانلردن ناتار ، قيرغيز ، تالمق ، صارت
 و اوزبىك كىيى طائفەلەر هر سنە بايطاق بر مقدار دە مەكە و مدينه گە
 زيارت كە بارەلەر و بعضلرى شول شهرلردە طوروب تحصيل علم يا كە
 سودا و كسب ايله مشغول بولالار . عربستان ايله روسىيە آره سىندە
 طوغرىدن طوغرى يە صاتو آلو معاملەسى يوقدر . بىزگە عربستاندىن
 آزىمى كۆبەي مقدار دە كىترامكە اولان خرما ه قهوه ، لارون كىيى شىلەر
 يات كىشىلەر و اك باشلىچە انگىلزىلر آرقلى كىترىلەر در . عربستان يارىم
 آطەسىنىڭ بىر اخەر ساحلىنىڭ انگىلزىلر نىڭ اوزلر نىڭ « عدن » اسمىنىڭ
 مىسكارى و اردر .
 صوك

مترجم طرفىدىن:

تابع بولدى يەنە دىن اسلام اك ابدىن عربستان قىطعە سىندىن طارالدىغى
 و اول دىن اسلامنى نىش و تىبلىغ ايدوچى پىغىبەر عربستاندە دىياغە
 كلوب عربستاندە يىشادىغى و شوندى بر چوق و قوعات كچردىكى
 ايچون عربستان قىطعە سىنىڭ و عربلرنىڭ تارىخى ، جغرافى ، رومانى ،
 مادى و معنوى حاللر نىنى طوغرى و گوزل صورتدە بىلمك بىزە پىڭ لازم
 و فائىدە لىدر . اسلامىنىڭ اساسى ، قواعد حكىمىيە و فلسفىيە سىنى آ كلامق
 ايچون آنىڭ نە صورتلە طوغروب اوسدىكىنى و باشىدىن نە كىيى حاللر
 كچدىكىنى او كرنىڭ اك بر نچى شرطدر . فقط شايان تعجب شورا سىدىر كە
 بونلرى او كرنىڭ ايچون اوز تىلمزدە يازلمش كىتابلر يوقدر .

دين اسلام -- يوقاريدنه هم بيان اولنديغي اوزره دين اسلام نك اساسي : بنون دنيا لرني يارانوچي ، هيچ برمثلي ونيمكده شي ، اولي و آخري اولمايان بر الله نك وارلغينه و محمد (عم) نك شول الله طرفندن كوندرلماش حق پيغمبر اولديغينه اشانمقدين عبارت اولوب اك ساده و عقل غه هم حكمت كه اك يقين بر ديندر . دين اسلامنه عقل غه صغمازلق ، كشي نك فكري ابرشونلك چوبالچق هيچ بونرسه بوق در ، لا اله الا الله محمد رسول الله ديه اعتقاد ايندولرنك كافه سي خالص و صافي مسلمان و مسلمانلرك كافه سينك بر برينه قرداشدر . دين اسلام اك باشليجه : اعتقاديات ، عبادات ، معاملات اسملرنده اوچ شيدن عبارت اولوب اعتقاديات آدميك كندى نفسينه و وجدانينه قارشو اولان بورچلري ، عبادات انسانك الله قارشو اولان بورچلري و معاملات انسانلرنك بر برينه قارشو اولان بورچلريدر . دين اسلامده انسانك جميع معاملاني ، هر بر درلو افعال و حركاني بر ترتيب و قاعده گه قويوله رق اك واق تفصيلاتينه واره نجه يه قدر هر برى آيروم آچيق بيان اينلمشدر .

علم و معرفت ، تفكر و تعقل دين اسلام نقطهء نظرندن اك محترم شيلدر . شونك ايجوندركه دين اسلامك خالص و صافي وقتنده و بر طاقم جاهل و منعصب آدملرنك كندى فكر قاصرلرينه كوره اينديكلري تفسير ، توجيه ، شرح و هاشيه لري اسلاملر آره سينه كر و ب طامر بايماديغي زمانده مسلمانلر فوق العاده ترقى ايتمشلر ، علوم و معارفك ، اداره امور و سياستنه هيچ تصور اولنميه جق درجه ده ايلرو كيمه شلر . سعى و غيرت ، ثبات و منامت اولسكى اسلاملرك اك برنجي خاصه لري اولمشدر . عربستانده گي چاتردن چيقمش عرب مجاهدلرينك اعلاي دين قصديله بنون آفريقا و آزيالري كچهرك ماداغسقار و بحر محيط كبير آطه لرينه و اروپ چيقمه لري و بر طرفندن ده ياور و پايه و اروپ

کوره ک اندلس قطعہ سنی معموریت و ترقی ایلہ بر جنت حالنہ کیترمہ لری
البتہ دین اسلامک آنلرہ ویردیکی روح و قوت قلبیہ سایہ سئدہ در .
اسلامیتہ کردکن نصکگرہ عربلرک کرک یوفانیلردن آلوب و کرک بالذات
اوزلرندن ایجاد ایدرک عالم انسانیتہ باغشلا دقلری علوم و فنون
بونلرک اسملرینی الی الابد خیر ایلہ یاد ایتدیرمکہ واسلامیتک ده
معارف و مدنیتی نہ قدر حامی اولدیغنه دلیل و اثبات مقامندہ
کیترمکہ کافیدر .

بو کونکی کونده دنیانک قایویرنده اولورسه اولسون مسلمانلرک
جاهل، متعصب، یوره کسز، پریشان، روحسز و هیاتسز اولدیغینه
باقوبده یاور، پالولرک: «اسلامیت مدنیتہ مخالفدر، مسلمان اولسه
مدنیتی اولماز، مدنیتی اولسه مسلمان اولوب قالماز.» دیهرک دین
و شریعت ظنیله قزلره یازو اوکرتمک و یاخود قصه کیوم کیمک دینه
مخالق دیه بر طاقم اورنسر تعصب اظهار ایدن آدملره باقوبده
اسلامیت مدنیتہ مخالفدر دیمک البتہ درست اولماز .

اسلامیتک هر بر قاعدہ سی انسانلره کندی معامله سنک طوغریلق
هیچ بر مذهب و جنس فرقینه باقیمه رق بتون بنی بشره محبت و شفقت،
تابع بولندیغی حکومتہ کمال درجه ده اطاعت و صداقت ایلہ امر اید یور .
تجارت، صناعت و زراعت کبی حلال کسبلر و عموم بنی بشرک راحت
و سعادتنه سبب اولان اشلر اسلامیت قاشنک الکوم و وح واک کوزل
اشلردندر، قوآنده: «یر یوزده کی هر بر شی سزک فاء، هگز
ایچون یارادلدی، دوشونئز . فکر ایدیگنز» دییور .

اسلامیتک تعدد زوجات، طلاق، تستر نسوان کبی بعض
بر قاعدہ لرینه کورکورینه اعتراض ایتمهک پک بیوک حقسنلقدر . هر
شیک فناجهنی اولدیغی کبی ایی جهتی ده واردر . حریت فکریه
و حریت قلم ویرلدیکی ایچون بر میسیونیر تعدد زوجات، طلاقک،

فنا جهنلرینی طابوب یازیبور. متنور و معارفلی بر مسلماننه هم حریت قلمیه و بیرلمایده کندی فکرینی بیان ایتمکه مساعده ایدللملی وسیر ایتملی که او مسلمان تعدد زوجات و طلاق کبی یاور و پالولر فکر نچه فنا کوریلان بعض بر شیلرک نه قدرایی، نه درجه طبیعی و بلکه طبایع بنی بشر اچون بونلرک مطلق لازم و مجبوری اولدیغنی اثبات ایدر.

دین اسلامده بیان ایدیلمن حشر جسمانی، جنت، جهنم، خوریلر، کوثرلر، مادی نعمتلر، آلتون کر پچلر، سوت و بال چشمه لری ظاهری معنالیله فن نقطه نظرندن باقلدونه هر نه قدر بر درجه غریب کورنمکنده ایسه ده بو کبی تعبیرات دینییه هانکی دینده یوقدر! قرآنک و حدیثده ذکر ایلمش شیلرک اصل وار لغینه ایناندقلری حالده آنک اوصافی و تفرعاتنی تفتیش ایدرک اولچاب پچمه که مسلمانلرجه هیچ بر درلو مجبوریت یوقدر. هر نه ایسه اسلامیتک استقبالی آچیقدر.

کرک اسلاملرک اوز آره سندن و کرک باشقه ملتلر آره سندن معارفلی، فکرلی و تعصبسن آدملر چیقهرق بو دینی محض فن نقطه نظرندن تدقیق و تحقیق ایدرلرده میداننه بر چوق حقیقت لر چیقارلر.

عربلر — وقتيله شوقدر عالیجناب، سعی و غیرت صاحبی، علوم و معارف اهلی اولان عربلرک بالالری برکون کلوبنه شوقدر جاهل، وحشی، فقیر و ذلیل اولوب فالاجقلر دیسه لر البته اینانمه سی کوچ اولوردی، فقطه وقوعات تاریخیه عجایب بر شی ایهش. دنیایی تتره دوب طوران ملتارک نام و نشان لری قالمیور، هیچ اسمی و جسمی موجود اولمیان ملتار میداننه چیقوب بر قدر مدتلر جهانسکیاراک ایدیورلر. هارون الرشیدلر، المائونلر دورنده، اندلس حکومت اسلامیه سی زماننده کی عربلر نصل ایدی، بو کونکی عربلر نصلدر! اووقته کی بغداد نصل ایدی، بو کونکی بغداد نصلدر! آرالرنده کی فرق یر ایله کونک آره سی قدردر. عجبا بونه دندر؟ نه دن اولدیغی

مقدمه اوزون اوزادى محاکمه ایتکه بنم اقتدارمه یوق، بو یرده اورنده مساعد دکلدن . شول قدریسی پک آچیق معلوم بر شیدرکه بر بالا نصل آنادن طوغوب اوسوب بر قدر عمر سوروب قارتایه رق وفات اولور ایسه هیچ فرقسز ملتیر وهکومتلر ده شویله یوقدن میدانه کلرک اوسوب وبر مدت عمر سوروب قارتایه رق آخرنده منقرض اولیورلر . لکن انسانلرک حیات و عمراری بر نیچه اون یلر ایله اولچاندیکی حالده ملت وهکومتلرک عمرلری بر نیچه شریز یاکه بر نیچه منک یلر ایله اولچانمکده در . اسکی مصریلر ، یونانیلر ، آثوریه وبابللر ، فنیکه وقارتایه لیلر هسی برر قارتایوب منقرض اولمش حکومتلر اولدیغی کبی عربلر ایله بزم بابالرمز اولان تاتارلرده آزهی کوبهی عمر سوروب کیتمش حکومتلردندر .

عربلر عمر سوردیکی وهکومت ایتدیگاری وقت انسانیتیه ، مننیتیه ، و معارفه خدمت ایدوب اسملرینی الی الابد تعظیم ایله یاد ایتدیره چک ایشلرده بولونمشلردن . لکن مع التأسف آنلردن قالان میراث لر کندی بالالرینه یاخود کندی دین قرداشلری بز مسلمانلره دگل ، بلکه بستیون باشقه اجنبی آدلره نصیب اولمشدر . شعر ، موزیقی ، ادبیات ، فن معماری ، ریاضیات ، کیمیا وهکمیات کبی فنلره وتربیئه نسوان کبی امرلره بوکونکی کونک مسلمانلری بر نظر نفرت و عداوت ایله باقدیغی حالک بونلری یاوروپالورلر اک عالی واک محترم مقاملرده طوتوب پرستش ایدیورلر ، بونلره قارشو دیز چوکوب تعظیم و تکریم ایدیورلر . بزلر ایسه بونلره التفات دگل ، بلکه نفرت ایدیورلر . البته بونک جزاسنی ده پک شدنلی صورتده کوره بکنز . لکن فرصت کچدکنصکره ندامت دن فائده کلمز . بوکونکی کونده عربستانده کی عربلرنک عطالت و تنبل لک ایله وقت کچروبک اشارلرینه بقسه چیت مملکتلره کیدرک ، یاره اوسغندن فان ایهوچی چین کبی بدل حج

ایچون پاره ازله کنن بائقه خاصیتلری آذر. هرته ایسه جناب حق جمیع امت محمدیه توفیق و هدایت و بیروب بصر بصیرت لرینی آچسه ایسی! عربستان و عربلرک اک باشلیجه اسم واهمینلری اسلامیت، محمد (عم) و قرآن جهتلرندن اولدیغی ایچون بونلر حقنه یازلمش اثرلرگده کوبسی شو دین اسلامن بحث ایتمکده در عربستان، محمد عم و اسلامیت حقنه روسجه کندیمه معلوم اولان کتابلردن بر نیچه سینک اسمنی بوراده یازوب کیتمکی مناسب کوردم.

اسلامیته دائر بعض بر کتابلر:

(۱) «محمد، آنک حیاتى و تعلیمات دینییه سی»

(«Магометъ, его жизнь и религиозное учение». Владиміръ Соловьёвъ. С. Пб. 1896. ц. 25 к.)

روسیه نك معلوم عالمرندن صلاویویوف اثری اولوب کوزل یازلمش بر رساله در.

(۲) «حیات محمدی» ایرؤینغ اثری.

(Жизнь Магомета. В. Ирвингъ, Москва, 1902 г. ц. 1 р.)

(۳) «اون طوقزنجی عصرده اسلام» شاتہلیه اثری.

(Жизнь въ XIX Вѣкѣ. Ташкентъ, 1900 г.)

فرانسز جهدن ترجمه

(۴) «محمد. اسلام» طوماس قارلیل اثری.

(Герои и Героическое въ Исторіи. С. Пб. 1898. ц. 1р.)

(۵) «تاریخ اسلام» موللر اثری.

(Исторія Ислама. А. Мюллеръ С. Пб. 1896 г.)

(۶) «عالم اسلام و آنک انتباهی» چیریوانسکی اثری ۲۰جلده،

اعلاکافده، نفیس روشده طبع ایلمش پک چوق معلوماتی حاویدر.

(Міръ Ислама и его пробужденіе. Вл. Череванскій, С.-Пб. 1901.)

(۷) « اسلامیتده دینی اولان افسکار فلسفیہ نك ایلروله مسی
اومانهس اثری .

(Очеркъ развитія религіозно-философической мысли въ Исламѣ. С.-Пб. Уманецъ. С.-Пб. 1890 г.)

اسلامینک تأسسی ومنهبلره آیرلمهسی حقننده برچوق معلوماتی حاویدر
(۸) « نبوت محمدی ، مشهور دولت کیلدییف اثری .

(Могометъ какъ пророкъ. Давлетъ-кильдѣевъ С.-Пб. 1891 г.)

(۹) « اسلام و ترقی » عطاء الله آخوند بایزیدوف اثری .

(Исламъ и прогрессъ. А. Баязитова, С.-Пб. 1898.)

(۱۰) « اسلامیت فاشنده فن و ادیان اجنبیه . عطاء الله
آخوند بایزیدوف اثری .

(Отношенія Ислама къ наукъ и къ иновѣрцамъ.

А. Баязитова. С, Пб. 1887.

(۱۱) « ره نازك اسلام و فن حقننده کی نطقنه ردیه » عطاء الله
آخوند بایزیدوف اثری .

(Возраженіе на рѣчь Эрнеста Ренана Исламъ и наука.

С. Пб. 1883. А. Баязитова.)

(۱۲) « عربستان و قرآن » مشهورن. پ. آستراдомوف اثری
اولوب سابلوکوف ایله ایلمینسکی نامنه تذکره یازلمشدر .

(Аравія и Коронъ.) Н. П. Остроумовъ Казань 1898.

اسلامغه تعرض و تیو قصدیله یازلمشدر .

(۱۳) « وقوعاته نظرا هم قرآنك كورستوینه نظرا محمد
میسینوفیر ف . اسمیرنوف اثری اولوب اسلاميته بك تعرض ایتمشدر .

(Мухаммедъ въ фактахъ жизни и въ словахъ корана. О. Смирновъ, Казань. 1891.)

(14) « اسلامیت و آنک استقبالی » معلم قریمسکی اثری .
کوب سوزلاری طوغری ایسه ده تعرض قصیدله آچولانب یازمشدر .

(Мусульманство и его будущность. А. Крымскій.

Москва. 1899.)

(15) « روسیه ده کی یات خلقلرک احوالی حقنده میروپییف اثری .
اسلامیت حقنده برچوق شیلر یازمش ایسه ده تعرض قصیدله قلم
چکمشددر .

(О положеніи русскихъ ивородцевъ. Ш. А. Миропіевъ,
С.-Пб. 1901.

(16) « روسیه مسلمانلرینک مکتب . معارف و ادبیاتلری » معلم
قریمسکی اثری . کوزل بر اثرچкدر .

(Школа, образованность и литература у російскихъ му-
сульманъ А. Крымскій, Москва 1905.

بونلردن магда « татарлар айله مصاحبт » ؛ « معراج حقنده بر
پایاسک татарлар айله مصاحبتی « محمدک کوکلرده سیاحتی » کبی اثرلروار .
هر وقت یازمهده وسویلیمکه ایسه ده بردها تکرار ایله دیيورمه : روسیه
ده یشایان مسلمانلر ایچون روس دیلنی اساسیله بیلمک، روسک ادبیاتنه
واقف اولمق فوق العاده لازم وفائده لیدر . روس ادبیاتی غایت
زنگین در . احوال دینییه و ملییه مه طوغری صورتده واقف اوله رق توسیع
افکار ایتمک ایستیان روسیه مسلمانلری کندی لرنک آنا لسانلرینی
وقواعد دینییه لرینی بیلمک کنصکوره دورت ال ایله روس ادبیاتینه
صا ریلیمی درلر .

کتاب بازاری

مسلمان کتابچیلرینک آدرسلی مسلمانلرک کندیلرینه معلومدر .
 فقط شهرلرده یشامی طورغان بعض بر مطالعه صاحبلی روسجه
 کتاب آلدرمق خصوصندہ قایدہ وقایسی کتابچی غہ سراجعت اینمکلا
 بیلماینچه طورہ لر . شونک ایچوندہ بو اورنغہ پتربورغده کی زور
 ومشهور بر کتابچی آدرسلی یازوب کیتمکی فائده لی اولسه کرک دیه
 حساب ایتدم ، اول آدرس بودر :

С.-Петербургъ, кн. магазинъ Т-ва

М. О. Вольфъ.

Гостиный дворъ, № 18.

بوؤ ولفی کتبخانه سندہ روسجه ویاورویا تللرندہ پک چوق کتاب صاتمقندہ
 در . اوزندہ بولونمغان یات یا که سیرک کتابلرنی طابوب آلدیروب
 ییارہ . امنیتلی بر کتابچیدر . همدہ بو کتبخانه اوزی کتابچیلق حقندہ
 بر ژورنال چغاره در . ژورنالی نک اسمی :

Извѣстія

«Книжныхъ магазиновъ Т-ва М. О. Вольфъ по Литературѣ, Наукамъ, и библиографіи.»

بو ژورنال ایکی هفته ده بر مرتبه نشر اولنوب شول مدت اچنک واقع
 اولان ادبیات و کتابچیلق خبرلرینی یازہ در . مثلا : ادبیات عالمی
 نک خبرلری . کتابچیلق خبرلری . غزته چیلگه متعلق خبرلر . بر
 آی اچنک چیقمش ژورناللر حقنک معلومات . کتبخانه قورو ترتیبلیری .
 ادیبیلر و محررلره متعلق خبرلر . آنلردن وفات اولانلرینک ترجمه
 حاللری . یگی چیقمش کتابلر حقنک تنقیب و بیان . سؤالره غزته
 ادارهس طرفندن کتابچیلق و ادبیاته عائد جوابلر . او قوچیلرینک

بربرینه اوشبو خصوصاً اولان سؤال و جوابلر . برآی اچنده روسجه ، فرانسه و نهمجه یگی چقمش کتابلر : رومان و حکایه لر . دینی کتابلر . طبیعیات قه دائر کتابلر . صنایع و عوزیقه یه دائر اثرلر . تاریخ ، ترجمهء حال و خاطراتقه متعلق کتابلر . ریاضیات قه ، طب ، حفظ صحت ، فن بیطری ، تعلیم و تربیه یه ، حقوق و سیاسته ، سیاحت ، علم الانساب ، جغرافیا ، ایکنوچیلک ، اورمانچیلیق ، حیوانچیلیق غه متعلق و ادبیات ، تیخنولوغیا ، فلسفه و پسیخولوغیا یه و سائر فنلره عائد اثرلر حقتده خبر و بیروب بونلرک کیم اثرلری اولدیغنی ، نهرده باصلدیغنی و فیأت لرینی یازیور . همده شول آی اچنده باصلمقده اولان و باصلورغه حاضرلنمش اولان کتابلر حقتده یازیور . یللق حقی بر روبله اولوب آدرس شول یوقاریده یازلمش روشقه در .

جوابلر :

ک . افندیه . « عوام خلقی علمامزنی تربیه ایتمیلر » سولوچه سیله یازمش اولدیغکن مقاله یی ، حاضرگه نشریات کریمی نسخه لرندن برینک آخرینه درج ایده آلامدم . عفو بیوره سن . ایلر و ده باقارز . اول خصوصه کندی فکری می صورسه گز دیه جکم شودر که : « علمامز علمالق ایده آلمیور لر . آنلر علمالق ایده بیلورسه عوام اوز وظیفه سنده کمچیلک ایتمز .

ش . افندی یه . قطای قول آستنده غی مسلماننک مقدراری پک
 آچیف معلوم دگلدر . سیاهلرنک بو خصوصه کی روایت لری مختلای
 اولوب . ۳ دن . ۵ میلیون غه قدر چیقار بیورلار .
 ل . افندی یه . آمریقایه واروب سودا ایتار ایچون کوب
 نرسه گه حاجت یوقدر . بری آقچه ، ایکنجیسی انگلیزجه دیل اولسه
 یتنه در . آقچه - سزده وار . انگلیزجه بی ده خصوصی بر معلم طوتوب
 آلتی آی اوقوسه گز واردیغئر کبی ایش کوره بیله جک درجه ده
 اؤگره نیرسگز .

محمد فاتح الکریمی .

صوك

اورنبورغده محمد فاتح کریموفده صائلقمدهدر :

(اوز اثرلرندن)

یاوروپا سیاحتنامهسی	۷۰	تین
شاگرد ایله استودینت (ایکنچی طبع)	۱۰	،،
خانونلر وظائفی	۱۰	،،
صالح باباینگ اوپله نوی	۵	،،
عرب طوبی (روسجهدن ترجمه)	۱۰	،،
ترک خانملری (فرانسزجهدن ترجمه)	۸	،،
معلمیره رهنما (برنجی جزء)	۷	،،
» (ایکنچی جزء)	۱۲	،،
جهانکیر محترم برنجی جزء	۵	،،
تربیهلی مورثیق	۵	،،
قریمه سیامت	۴۰	،،
مرموم غلمان آخوندک ترجمهء عالی	۳۰	،،
نشریات کریمی . [روسجهدن ترجمه . احوال اممه دائر] آیروجه		
هر جزئی .	۱۲	کاپک
برسنده نشر اولنهجق ۱۲ جزئی	۱۰	روبله ۲۰ تین

تیزدن باصقله جق :

« معصوم » ملی کوزل بر حکایه

نشر ایتمیکسی اثرلارندن صاتلمقده در:

- اسماء. (کوزل، ملی برهکایه . . . . . ۲۰ تین
 تقی عجب (اصول جنیده و قدیمه حقننه ادبی بر اثر) ۱۲ ،
 بیلکچ قز (خیالی حکایه) . . . . . ۱۲ ،
 اورنهورغ اچنده سیاحت . . . . . ۷ ،
 بختلی قز. . . . . ۱۴ ،
 طولجو قچیلر کتابی . . . . . ۱۲ ،
 بختسر قز . . . . . ۱۵ ،
 اوقوگز تقی عجبندن دخی عجب . . . . . ۱۲ ،
 آفیسینانت . . . . . ۱۵ ،
 غیر دعاء . . . . . ۱۲ ،
 سانورا صحرالری . . . . . ۱۵ ،
 اوج آیلق سیاحت . . . . . ۲۲ ،
 قریم غنچه لری [رسملی شعر مجموعه سی] . ۲۵ ،

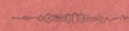

نشریات کریمی دن باصلندی :

- یاپونلر . قوره لیلر . قطایلیلر . فرانسوزلر . نهمسلر . انگلیزلر . ایتالیانلر .
 خیمه لیلر و بخارلیلر . افغانلیلر . یهودیلر . اسپانیوللر . تاتارلر .
 عربلر . هر جزئی ۱۲ کاپک دن .

یو کتابلر قرانده علی اصغر افندی کمال الدینوفده ابراهیم افندی اریسغده قران هم اوفاده
 پتروپاولوسقده نیازمحمد افندی صلیبا،نوفده اورسکیده شرق کتیبخانه سنده وتورلی برلردهکی کتابچیلرده
 صاتلمقده در .

نشریات کریمی نلک ۱۴۴ نجی جزئی «آمریقایلیر» در .